

**COMISIA DE STATISTICĂ A UNIUNII EUROPENE – EUROSTAT
INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ - ROMÂNIA**

COD DE BUNE PRACTICI AL STATISTICILOR EUROPENE

**PENTRU AUTORITĂȚILE NAȚIONALE ȘI COMUNITARE DE
STATISTICĂ**

Adoptat de Comitetul de Program Statistic în 24 februarie 2005 și promulgat în Recomandarea Comisiei din 25 mai 2005 privind independența, integritatea și responsabilitatea autorităților statistice naționale și comunitare

Preambul

Definiții *Statisticile europene* se referă la statisticile comunitare, așa cum au fost ele definite în Regulamentul Consiliului (CE) nr. 322/97 din 17 februarie 1997 privind statisticile comunitare, produse și diseminate de autoritățile statistice naționale și de autoritatea statistică a Comunității (Eurostat) în conformitate cu Articolul 285(2) al Tratatului.

Autoritatea statistică înseamnă, la nivel național, Institutul Național de Statistică (INS) și alte organisme statistice care se ocupă cu producerea și diseminarea statisticilor europene și, la nivel comunitar, Eurostat.

Sistemul Statistic European, în continuare numit SSE, se referă – în acest document – la parteneriatul care cuprinde Eurostat, Institutele Naționale de Statistică și alte organisme statistice naționale responsabile cu producerea și diseminarea statisticilor europene în fiecare stat membru.

În conformitate cu Tratatul de instituire a Comunității Europene, și în special Articolul 285(2) din acesta, cu Regulamentul Consiliului (CE) nr. 322/97 din 17 februarie 1997 privind statisticile comunitare, și cu Principiile fundamentale ale statisticii oficiale adoptate de Comisia de Statistică a Națiunilor Unite pe 14 aprilie 1994, prezentul Cod de bune practici are un dublu scop:

- Creșterea încrederii în independența, integritatea și responsabilitatea atât ale autorităților statistice naționale cât și ale Eurostat, precum și în credibilitatea și calitatea statisticilor pe care le produc și diseminează (*perspectiva externă*);
- Promovarea aplicării celor mai bune principii, metode și practici statistice internaționale de către toți producătorii de statistici europene pentru a spori calitatea acestora (*perspectiva internă*).

Codul este adresat spre implementare:

- *Autorităților guvernamentale* (mai exact Guvernelor, Ministerelor, Comisiei, Consiliului) – oferindu-le linii directe astfel încât serviciile lor statistice să fie organizate profesionist și să beneficieze de resursele necesare pentru a produce statistici europene credibile într-o manieră care garantează independența, integritatea și responsabilitatea;
- *Autorităților statistice și personalului acestora* – constituindu-se într-o referință în ceea ce privește principiile, valorile statistice și cele mai bune practici în domeniu care să le ajute în producerea și diseminarea de statistici europene armonizate și de înaltă calitate.

Codul este adresat spre informare:

- *Utilizatorilor* – pentru a arăta că autoritățile statistice europene și naționale sunt imparțiale și că statisticile pe care le produc și diseminează sunt demne de încredere, obiective și fiabile.
- *Furnizorilor de date* – arătându-le că este protejată confidențialitatea informațiilor pe care ei le furnizează și că nu se vor confrunța cu cerințe excesive.

Codul de bune practici este bazat pe 15 *Principii*. Autoritățile guvernamentale și statistice din Uniunea Europeană se angajează să adere la principiile stabilite în acest cod și să revizuiască periodic implementarea sa prin utilizarea *Indicatorilor de bune practici* pentru fiecare din cele 15 Principii, care urmează a fi folosite ca referințe.

Secțiunea I-a: Cadrul instituțional

Factorii instituționali și organizatorici au o influență considerabilă asupra eficienței și credibilității unei autorități statistice care produce și diseminează statistici europene. Problemele relevante sunt independența profesională, autoritate în materie de culegere a datelor, alocarea proporțională a resurselor, angajamentul vis-a-vis de calitate în statistică, confidențialitatea statistică, imparțialitatea și obiectivitatea.

Principiul 1: Independența profesională a autorităților statistice față de alte departamente și organisme legislative, administrative sau având competențe în formularea de politici, precum și față de operatorii din sectorul privat asigură credibilitatea statisticilor europene.

Indicatori

- Independența autorităților statistice față de orice tip de intervenții externe, politice sau de altă natură, în producerea și diseminarea statisticilor oficiale este stipulată în lege.
- Șeful autorității statistice are o poziție ierarhică suficient de importantă pentru a se asigura contactul la nivel înalt cu autoritățile responsabile cu formularea de politici și organismele publice administrative. Calificarea lui/ei profesională trebuie să fie de cel mai înalt nivel.
- Șeful autorității statistice este cel care asigură o producție și o diseminare independentă a statisticilor europene.
- Șeful autorității statistice este singurul responsabil cu decizia asupra metodelor, standardelor și procedurilor statistice, precum și asupra conținutului și momentelor publicărilor de date statistice.
- Programele de lucru statistice sunt publicate și rapoarte periodice descriu progresele realizate.
- Publicările de date statistice se disting clar și au loc separat de declarațiile cu caracter politic sau privitoare la formularea de politici.
- Autoritatea statistică, când este cazul, face comentarii publice asupra informațiilor statistice, inclusiv despre criticile și lipsurile statisticilor oficiale.

Principiul 2: Autoritate în materie de culegere a datelor – Autoritățile statistice trebuie să dețină o împuternicire legală clară pentru culegerea informațiilor în vederea elaborării de statistici europene. La cererea autorităților statistice, administrațiile, întreprinderile și gospodăriile, precum și populația în general, pot fi obligate prin lege să permită accesul la date sau să furnizeze date pentru elaborarea statisticilor europene.

Indicatori

- Împuternicirea pentru culegerea informațiilor în vederea producerii și diseminării de statistici oficiale este stipulată în lege.
- Legislația națională permite autorității statistice să folosească registrele administrative în scopuri statistice.
- Pe baza unui act juridic, autoritatea statistică poate pretinde obligativitatea de a răspunde la anchetele statistice.

Principiul 3: Adecvarea resurselor – *Resursele aflate la dispoziția autorităților statistice trebuie să fie suficiente pentru a răspunde cerințelor statisticilor europene.*

Indicatori

- Se dispune de resurse umane, financiare și informatice, adecvate atât din punct de vedere cantitativ cât și calitativ, pentru a răspunde cerințelor statisticilor europene.
- Sfera de cuprindere, gradul de detaliu și costul statisticilor europene sunt proporționale cu nevoile existente.
- Există proceduri pentru evaluarea și justificarea cererilor de noi statistici europene în raport cu costul lor.
- Există proceduri pentru evaluarea nevoii continue de statistici europene, cu scopul de a vedea dacă producția vreuneia dintre ele poate fi stopată sau redusă pentru a disponibiliza resurse.

Principiul 4: Angajamentul privind calitatea în statistică– *Toți membrii SSE se angajează să lucreze și să coopereze în conformitate cu principiile stabilite în Declarația privind calitatea Sistemului Statistic European.*

Indicatori

- Calitatea produselor este monitorizată regulat în conformitate cu componentele calitative ale SSE.
- Există procese pentru a monitoriza calitatea culegerii, prelucrării și diseminării de statistici.
- Există procese pentru abordarea considerentelor referitoare la calitate, inclusiv eventuale soluții de compromis în domeniul calității, precum și pentru orientarea planificării anchetelor existente și viitoare.
- Liniile directe privind calitatea în statistică sunt documentate și personalul este bine instruit. Aceste linii directe sunt specificate în scris și aduse la cunoștința publicului.
- Are loc o revizuire regulată și amănunțită a produselor statistice cheie, folosindu-se auditori externi, dacă este cazul.

Principiul 5: Confidențialitate în statistică - *Confidențialitatea informațiilor pe care le furnizează repondentii (gospodării, întreprinderi, administrații, etc) și utilizarea lor numai în scopuri statistice trebuie să fie pe deplin garantate.*

Indicatori

- Confidențialitatea statistică este garantată prin lege.
- Personalul autorității statistice semnează angajamente juridice de confidențialitate la numirea în funcție.
- Penalizări substanțiale sunt prevăzute pentru orice încălcare deliberată a confidențialității statistice.
- Sunt furnizate instrucțiuni și linii directe privind protecția confidențialității statistice în procesele de producție și diseminare. Aceste linii directe sunt specificate în scris și aduse la cunoștința opiniei publice.

- Sunt în vigoare prevederi de natură fizică și tehnologică pentru a proteja securitatea și integritatea bazelor de date statistice.
- Protocoale stricte se aplică utilizatorilor externi care accesează microbazele de date statistice în scopuri de cercetare.

Principiul 6: Imparțialitatea și obiectivitatea – *Autoritățile statistice trebuie să producă și să disemineze statistici europene respectând independența științifică și într-o manieră obiectivă, profesionistă și transparentă prin care toți utilizatorii sunt tratați echitabil.*

Indicatori

- Statisticile sunt compilate în conformitate cu criteriile obiective determinate de considerente științifice.
- Alegerea surselor și tehnicilor statistice se bazează pe considerente de tehnică statistică.
- Erorile detectate în statisticile publicate sunt corectate cât de repede posibil și sunt făcute publice.
- Informațiile privind metodele și procedurile utilizate de autoritatea statistică se află la dispoziția publicului.
- Datele și termenele publicărilor de date statistice sunt anunțate în avans.
- Toți utilizatorii au acces egal și simultan la publicările de date statistice și orice acces privilegiat anterior publicării acordat utilizatorilor externi este limitat, controlat și făcut public. În cazul în care se produc scurgeri de informații, dispozițiile privind accesul anterior publicării trebuie revizuite pentru a garanta imparțialitatea.
- Publicările de date statistice și declarațiile prezentate la conferințele de presă sunt obiective și imparțiale.

Secțiunea II-a: Procesele statistice

Standardele, liniile directoare și bunele practici europene și internaționale trebuie respectate întocmai în procesele utilizate de autoritățile statistice pentru a organiza, culege, prelucra și disemina statistici oficiale. Credibilitatea statisticilor este sporită de reputația unui bun management și a eficienței. Aspectele relevante sunt metodologia solidă, procedurile statistice adecvate, sarcina de răspuns nu excesivă pentru respondenți și eficiența sub raportul costurilor.

Principiul 7: Metodologia solidă – *Statisticile de calitate trebuie să se bazeze pe o metodologie solidă. Aceasta necesită instrumente, proceduri și cunoștințe de specialitate adecvate.*

Indicatori

- Cadrul metodologic general al autorității statistice urmează standarde, linii directoare și bune practici europene și internaționale.
- Există proceduri pentru a garanta aplicarea coerentă a conceptelor, definițiilor și clasificărilor standard la toate nivelurile autorității statistice.
- Registrul întreprinderilor și cadrul pentru anchetele populației sunt evaluate regulat și ajustate dacă este necesar în vederea asigurării unei înalte calități.
- Există o concordanță detaliată între clasificările naționale și sistemele sectoriale, pe de o parte, și sistemele europene care le corespund, pe de altă parte.

- Sunt angajați absolvenți ai disciplinelor academice relevante.
- Personalul asistă la cursuri de instruire și conferințe internaționale relevante și ține legătura cu colegi statisticieni la nivel internațional pentru a învăța de la cei mai buni și pentru a-și îmbunătăți cunoștințele de specialitate.
- Se organizează activități de cooperare cu comunitatea științifică pentru îmbunătățirea metodologiei și, atunci când este posibil, se recurge la revizuirile externe pentru a evalua calitatea și eficiența metodelor implementate și a promova instrumente mai bune.

Principiul 8: Proceduri statistice adecvate – *Statisticile de calitate trebuie să se bazeze pe proceduri statistice adecvate, implementate de la culegerea datelor până la validarea acestora.*

Indicatori

- Când statisticile europene se bazează pe date administrative, definițiile și conceptele utilizate în scop administrativ trebuie să constituie o bună aproximare a celor solicitate în scopuri statistice.
- În cazul anchetelor statistice, chestionarele sunt sistematic testate înainte de culegerea datelor.
- Proiectarea anchetelor, selectarea eșantioanelor și ponderile eșantioanelor au o bază solidă și sunt revizuite sau actualizate regulat când se consideră necesar.
- Operațiunile de teren, introducerea datelor și codificarea sunt constant monitorizate și revizuite conform nevoilor existente.
- Se utilizează sisteme informatice de identificare și corectare automată a greșelilor, respectiv de imputare, ele fiind revizuite sau actualizate regulat, conform cerințelor.
- Revizuirile urmează proceduri standard, bine stabilite și transparente.

Principiul 9: Sarcina de răspuns adecvată pentru repondenți – *Sarcina de raportare trebuie să fie proporțională cu nevoile utilizatorilor și să nu se dovedească excesivă pentru repondenți. Autoritatea statistică monitorizează sarcina de răspuns și stabilește ținte pentru reducerea sa în timp.*

Indicatori

- Sfera de cuprindere și gradul de detaliu al cerințelor statisticilor europene se limitează la ceea ce este absolut necesar.
- Sarcina de raportare este împărțită cât de mult posibil între populațiile care fac obiectul anchetei prin tehnici de eșantionare adecvate.
- Informația solicitată întreprinderilor este, pe cât posibil, prompt disponibilă în conturile acestora și, în măsura posibilităților, se utilizează mijloace externe pentru a facilita transmiterea ei.
- Cele mai bune estimări și aproximări sunt acceptate atunci când nu sunt prompt disponibile detalii exacte.
- Se folosesc surse administrative de câte ori este posibil pentru a evita duplicarea cerințelor de informații.

- Împărțirea datelor la nivelul autorităților statistice este o practică generalizată în scopul de a evita multiplicarea anchetelor.

Principiul 10: Eficiența sub raportul costurilor – Resursele trebuie utilizate eficient.

Indicatori

- Măsurile interne și independente externe monitorizează utilizarea resurselor de către autoritatea statistică.
- Operațiunile administrative obișnuite (de ex. extragerea, codificarea și validarea datelor) sunt automate în măsura posibilului.
- Potențialul de productivitate al tehnologiei informației și comunicațiilor este optimizat pentru culegerea, prelucrarea și diseminarea datelor.
- Se fac eforturi proactive pentru a îmbunătăți potențialul statistic al registrelor administrative și a evita anchete directe costisitoare.

Secțiunea III-a: Producția statistică

Statisticile disponibile trebuie să îndeplinească nevoile utilizatorilor. Statisticile sunt în conformitate cu standardele calitative europene și servesc nevoilor instituțiilor europene, guvernelor, instituțiilor de cercetare, intereselor comerciale și publicului în general. Problemele importante privesc măsura în care statisticile sunt relevante, exacte și fiabile, prompte, coerente, comparabile la nivelul regiunilor și țărilor și rapid accesibile utilizatorilor.

Principiul 11: Relevanța – Statisticile europene trebuie să îndeplinească nevoile utilizatorilor.

Indicatori

- Funcționează procese de consultare a utilizatorilor, de monitorizare a relevanței și utilității practice a statisticilor existente în ceea ce privește îndeplinirea nevoilor acestora și de consiliere privind noile lor nevoi și priorități.
- Nevoile prioritare sunt îndeplinite și se reflectă în programul de lucru.
- Anchete privind satisfacția utilizatorilor sunt efectuate periodic.

Principiul 12: Precizia și fiabilitatea – Statisticile europene trebuie să reflecte realitatea cu precizie și fiabilitate.

Indicatori

- Sursele de date, rezultatele intermediare și produsele statistice sunt evaluate și validate.
- Erorile de eșantionare și erorile de altă origine decât eșantionarea sunt măsurate și documentate sistematic în conformitate cu cadrul componentelor calitative ale SSE.
- Studii și analize ale revizuirilor sunt efectuate constant și utilizate intern, ele stând la baza proceselor statistice.

Principiul 13: Promptitudinea și punctualitatea – *Statisticile europene trebuie să fie diseminate într-o manieră promptă și punctuală.*

Indicatori

- Promptitudinea (respectarea termenelor) urmează standarde de diseminare europene și alte standarde internaționale.
- Se fixează un termen zilnic standard pentru publicarea statisticilor europene.
- Periodicitatea statisticilor europene are în vedere cerințele utilizatorilor pe cât de mult posibil.
- Orice neconcordanță în ceea ce privește calendarul de diseminare este făcută publică în avans, explicată și este stabilită o nouă dată a publicării.
- Rezultatele preliminare de o calitate agregată acceptabilă pot fi diseminate atunci când acest lucru este considerat util.

Principiul 14: Coerența și comparabilitatea – *Statisticile europene trebuie să aibă coerență internă și în timp și să fie comparabile între regiuni și țări; trebuie să fie posibile combinarea și folosirea comună a datelor conexe din diferite surse.*

Indicatori

- Statisticile au coerență și concordanță internă (de ex.: se respectă identitățile aritmetice și contabile).
- Statisticile sunt coerente sau reconciliabile pe o perioadă de timp rezonabilă.
- Statisticile sunt compilate pe baza unor standarde comune în ceea ce privește sfera de cuprindere, definițiile, unitățile și clasificările din diferite anchete și surse.
- Statisticile provenite din anchete și surse diferite sunt comparate și reconciliate.
- Comparabilitatea transnațională a datelor este periodic analizată în studii metodologice, efectuate în strânsă cooperare cu statele membre și Eurostat.

Principiul 15: Accesibilitatea și claritatea – *Statisticile europene trebuie să fie prezentate într-o formă clară și ușor de înțeles, să fie diseminate într-o manieră adecvată și convenabilă, să fie disponibile și accesibile respectându-se imparțialitatea și să fie însoțite de metadate și linii directoare.*

Indicatori

- Statisticile sunt prezentate într-o formă care facilitează interpretarea adecvată și comparațiile semnificative.
- Serviciile de diseminare utilizează tehnologia modernă a informației și comunicațiilor precum și tradiționalul suport de hârtie.
- Analize personalizate sunt furnizate atunci când acest lucru este realizabil și sunt făcute publice.
- Accesul la microdate este permis în scopuri de cercetare atunci când este posibil. Acest acces este supus unor protocoale stricte.
- Metadatele sunt documentate în conformitate cu sisteme de metadate standardizate.
- Utilizatorii sunt informați în legătură cu metodologia proceselor statistice și calitatea producției statistice raportat la criteriile calitative ale SSE.